

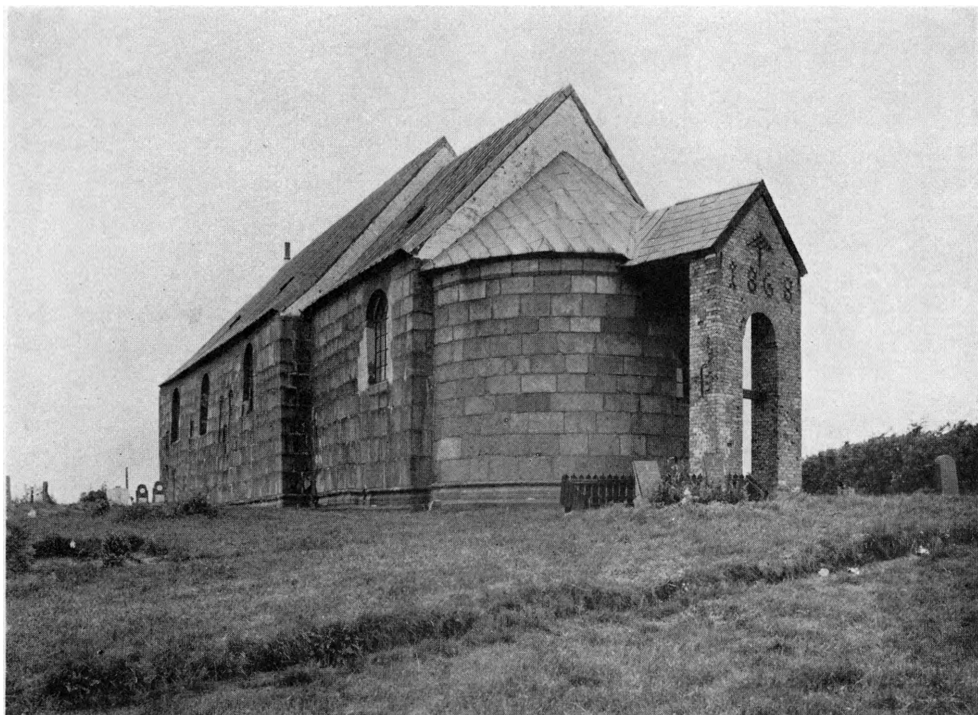

Fig. 1. Vang, Ydre, set fra Sydøst.

H. M. 1985

VANG KIRKE

HUNDBORG HERRED

Kongen havde o. 1630 og 1666 Jus patronatus¹ til Kirken, men 16. Juli 1698 blev Kirketienden ved kgl. Resolution og Brev af 19. Juli mod Kirkens Vedligeholdelse »forundt« Sognepræsten Jens Godsens paa Livstid. Allerede 26. Januar 1699 bad denne sig imidlertid fritaget paa Grund af Kirkens Brøstfældighed². 23. Juni 1721 blev Kirketienden med Reservation af Jus vocandi afhændet til Præsten sammesteds, Hr. Hans Bang², og den var siden i Privateje, men overgik til Selveje 1. Oktober 1919.

Kirken ligger paa en Højning, med fri Udsigt især mod Syd og Vest, ret østligt i det store Kyst sogn, der 1769 siges at have taget ubodelig Skade af Sandllugt baade i ældre og nyere Tider³. Fra Bygningen har Terrænet Fald til alle Sider undtagen til Nord; den store Kirkegaard hegnes af Kampestensdiger. En Port i Vest og en Laage i Sydvesthjørnet har nymodens Murpiller. 1719 blev †Kirkeporten og begge Stetterne af ny ophugget, med de beholdende Egetømmer, saa og købt Deller til at tække med derover⁴.

Den kullede Bygning bestaar af Apsis, Kor og Skib fra romansk Tid, hvortil slutter sig Klokkepiller ved Østenden og Vaabenhús foran Norddøren. Orienteringen har stærk sydlig Afvigelse.

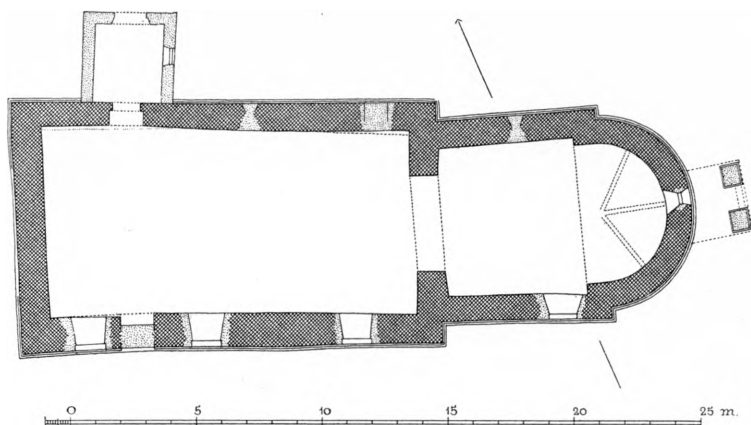

Fig. 2. Vang. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1937.

Den romanske *Granitkvaderkirke*, som er ganske anselig, har en ret uregelmæssig Grundplan; Koret staar skævt for Skibet. De o. 4,65 m høje Mure hviler paa en Dobbeltsoinkel, der er nær beslægtet med Sjørrinds (S. 361, Fig. 21); dens nedre Kvaderskifte er skraakantet, det øvre har attisk Profil, hvis nedre Rundstav kun er markeret ved en Fure, i varierende Afstand fra Hulingen. Ogsaa de andre Profiler er vekslende; især henimod Vestenden forsvinder de Smaaplatter, der ellers skiller Hulleddet fra de to Rundled (S. 361, Fig. 22—23).

Det 116 cm høje, 68 brede Østvindue i Apsis sidder kun 146 cm over Sokkelen og har Monolit-Saalbænk og -Overligger. Umiddelbart over den sidste, der har smaa False i Overhjørnerne, ses en Kvader med et forsænket Relief (Fig. 3), maaske et Kristushoved med en misforstaaet Korsglorie; Øjnene er cirkelrunde, og til Hagen er der ikke blevet Plads. Under Sugfjælen har Apsis et skraakantet Gesimsskifte. Af Korets Nordvindue ses kun Saalbænkstenen paa Plads o. 217 cm over Sockelen. Af Skibets Vinduer er levnet to flyttede Overligger, en i Syd- og en i Nordsiden; den sidstnævntes Buekant ledsages af en svag Rundstav (Smigpartiet er mørtelfyldt). I Nordmuren sidder desuden en halv Saalbænk, og en hel, til en udvendig Vinduesbredde paa 66 cm, staar i Kirkegaardens Nordvesthjørne. Dørene er begge retvinklede. Den nu med Kvadre lukkede Syddør, hvis øvre Dele er stærkt omsatte, bryder Sokkelens øverste Skifte, som paa Karmhjørnerne har et rektantet Led, hvori Furer markerer et Rektangel; i Højde med Skraakantsokkelen ligger en uprofileret Tærskelsten. Ved Norddøren, som endnu er i Brug, er Sockelled nu ikke synlige; i dens vandrette Overligger er der midt over Døraabningen indristet en lille, korsdannet Figur, hvis Arme ender i forskelligt formede Flige (Fig. 4). Vestgavlen, der aldrig synes at have haft Vindue, mangler under Midtpartiet det øvre Sockelskifte. — Syv Kvadre har Stenhuggerfelter; paa

E. M. 1938

Fig. 3. Vang. Billedkvader over Apsidens Østvindue (S. 420).

Skibets Nordside ses saaledes et ved Kvaderkanten placeret Rektangel, hvori der er en lille, fordybet Trekant, og i to Kvadre ses skævtstillede Trapezfelter, det ene o. 50 cm langt.

I det *Indre* (Fig. 5) er Væggene stærkt bulende og hældende. Det ombyggede Apsishvælv er af smaa, gule Sten og tredeles nu af Retkantribber. Den brede Apsismunding har ensartede, attisk profilerede Kragsten under den trykkede Bue. Den mere regulære Triumfbues Kragsten er derimod forskellige; den nordre har over en svag Skraakant Rundstav mellem to hulede Led, den søndre er attisk profileret med bred, lidet fordybet Hulstav. Begge Kragsten har paa den øverste Platte en Række indristede, opadvendte Buetunger (S. 360, Fig. 11—13).

Tilbygninger og Ændringer. Endnu 1880 var Apsis skilt fra Koret ved en †*Skillemur* af Mursten (Engelhardt); om dens Alder er intet oplyst, men rimeligvis var den sengotisk (sml. Sjørind S. 385).

Vaabenhuset foran Norddøren er opført 1794, hovedsagelig af Granitkvadre stammende fra den nedbrudte Torup Kirke⁵ (S. 429 ff.); kun Taggavlen er af smaa Mursten. Under Flankemurene sidder skraakantede Sokkelkvadre, under Hjørnerne to omvendte Kragsten, den længste godt 100 cm lang, med Skraakant, Rille og Hulled (S. 360, Fig. 10).

Fra 1794 stammede sikkert ogsaa en lignende †*Udbygning* østligst paa Skibets Nordside. Den tjente som Opgang til et Herskabspulpitur, og den højt-siddende Pulpiturdør ses endnu, lukket med Granitkvadre.

Klokkepillerne ved Apsiden er af smaa, gule Sten. I Gavlen over dem er Aarstallet 1868 muret med forsænkede, røde Bindere. 1695 ophuggedes et nyt †*Klokkehus* paa Kirkegaarden (Rgsk.).

Ved en Hovedreparation ganske kort efter 1880⁶ blev Apsiden næsten helt ombygget og dens Hvælv fornyet, Skillemuren mellem Apsis og Kor nedtaget og Korets Langmure delvis ombyggede. Tilbygningen med Pulpituropgangen paa Skibets Nordside nedbrødes, og i det Indre blev Apsis- og Korbue afrenset — Vestgavlens Kvaderklædning, der var styrtet ned, omsattes 1938.

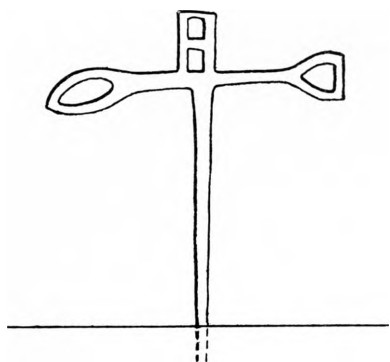

Fig. 4. Vang. Stenhuggerfelt i Norddørens Overligger. 1:10. Maalt af C. A. Jensen (S. 420).

Kirken, der nu kun har Vinduer mod Syd (rundbuede om spidsbuede Støbejernsstel), staar med blanke Granitkvadre og hvidkalkede Gavlspidser. Tagene, hvis Tømmer med Undertagelse af de spinkle Egespær over Apsis nu er af Fyr, er blytækte, Vaabehuset dog teglhængt. Det Indre har graamalet Bjælkeloft. Paa en Bjælke over Skibet er indsnittet Versaler: »Bekostet af (!) Anders Tøfting og Kerstine Marie Willemuse boende udi Vester (!) Diernis Anno 1794«. Indskriften gælder antagelig en Fornyelse af Tagværket.

KALKMALERIER

Ret højt paa Skibets Østvæg, Syd for Triumfbuen, blev der 1924 sporet Kalkmalerier. Paa et tyndt, groft Pudslag skimtedes større, gule Flader og Rester af graat, men Dekorationen var saa ødelagt af Fugt, at det var umuligt at fastslaa, hvad den forestillede, eller hvor gammel den var. — Se ogsaa Gravkælder S. 427.

INVENTAR

Alterbordet fra o. 1600, af Træ, med paalagte Listefyldinger, dækker muligvis over et Stenalterbord.

Altartavle (sml. Fig. 5) i Sen-Renaissance, svarende til Sjørrindtavlen fra 1640, men kun med eet Par kannelerede Søjler og nu uden Gavlparti; de gennembrudte Vinger er i Bruskbarok, hvis spinkle Elegance stikker af mod Tavlens Massivitet. Rammeværket dækkes i Hovedsagen af nyere Egetræsaadring, og Storfeltets Maleri, Kristus paa Korset, sign. A. Chr. Andersen 1920 er malet paa den gamle Trætavle, hvis tidligere Maleri indeholdt samme Motiv, formodentlig i samme Udførelse som Sjørrind. I Fodfeltet er bevaret en gammel Indskrift med Kursiv: 1. Cor. 2, 2 og »Gud til Ære og hans Huus til Prydelse er denne Altartafle paa Sogne Præstens Her Hans Bangs og Hans Hustruis Mette Rostockis Bekostning Stafferet Anno 1711. Iche os Herre, iche os, mens dit Nafn skee Ære. Psal. 115«.

Altarsølv. Kalk fra o. 1700, 20 cm høj, med rund Fod, der paa Oversiden har en graveret Akantusranke, rundt Skaft, midtdelt Knop med graverede Blade paa Oversiden; paa Fodpladens Underside graveret Kursiv: »W 31 lod 2 qt.«, paa Oversiden to ens Stempler P B (sml. Nykøbing Sygekalk 1723

V. H. 1935

Fig. 5. Vang. Indre, set mod Øst.

S. 72). *Disk*, glat, med Mestermærke for Brinck, Tisted. Den tidligere †*Kalk* og †*Disk* vejede 1699 18 Lod (Rgsk.). †*Tinflaske* paa 3 S, nævnt 1699 (Rgsk.).

Sygekalk fra 1764, 9,5 cm høj, formet som et Dobbeltbæger med rund Stang og Knop; paa Foden graverede Cirkler med Blomster, paa Bægeret tilsvarende

Cirkler med Bladværk samt Randskrift: »F H L A M M L 1764«.

Oblatæske fra 1689, cylinderformet, 6 cm i Tvm.; paa Laaget graverede Kursiv-Versaler: »1. Corinth. 11. Tager dette hen og æder det; det er mit

Legeme. WOSS KO DS Anno 1689«.

†*Klæde*, af rødt »bordyrer« Atlask, til at svøbe Kalk og Disk i, givet af en Pige i Christianssand i Norge, Alhede Sørensdatter Hof (Rgsk.).

Alterstager fra o. 1600, med klokkeformet Fod, men iøvrigt svarende til V.-Torup (S. 152).

†*Messehagel* af rødt Fløj, med Guldknipplingskors, nævnt 1699 (Rgsk.).

Font (Fig. 6), romansk, af Granit, af Tybotype. Kummen, 78 cm i Tvm., har den normale Mundingsprofil, Bægerblade forneden og Midtafløb, men paa Profilens øvre Platte er desuden med fordybede Majuskler ristet Evangelisternes Navne, svarende til en Font, ligeledes af Tybotype, der nu findes i Ribe

Fig. 6. Vang. Font (S. 423).

H. M. 1935

bevaret, den øvre Korsarm kort. Stafferingen er ifølge en Indskrift foroven »Renoveret Anno 1712 af H B«, og samtidig er Endepladernes Indskrifter paamalet. Krucifikset blev 1860 nedtaget fra Korbuen og henlagt paa Loftet (Kaldsbog).

Prædikestol (sml. Fig. 5), landligt Snedkerarbejde, fra o. 1600 eller lidt ældre. De fire smalle Fag, der savner Frise, har i Storfelterne Bueslag, der kun er dekoreret med Tandsnit, over sparsomt riflede Pilastre med Listekapitæler; paa Hjørnerne staar tynde, ung-renaisanceagtige Søjler med forgrovede korintiske Kapitæler og forneden Bladskeder, hvilende paa spidse Hjørnefremspring mellem de nedre Smalfelter. Ny Opgang og Bærestolpe. Himmelfra o. 1800. I Storfelternes Arkader er der, o. 1650, med kraftige, manieristiske Farver malet Billeder af Evangelisterne, paa Bueslaget deres Navne, og Skriftsteder med Fraktur i Smalfelterne. Rammeværkets Farver er fornyede, overvejende i graat, og Indskrifterne opmalede.

Stolestader (Fig. 5), aabne, som Skjoldborg, nymalede. Indgangspanelerne er gamle, fra o. 1600, og paa Pulpituret og Loftet findes fem Gavle, ligeledes fra o. 1600, med Vifterosetter, hvori talrige indstemplede Stregcirkler, i den halvrunde Afslutning, der krones af en Topspiral ganske svarende til i Sjørrind (S. 389).

Bord fra o. 1700, med slanke, drejede Ben og aaben Fodramme. Henstaar i Apsis.

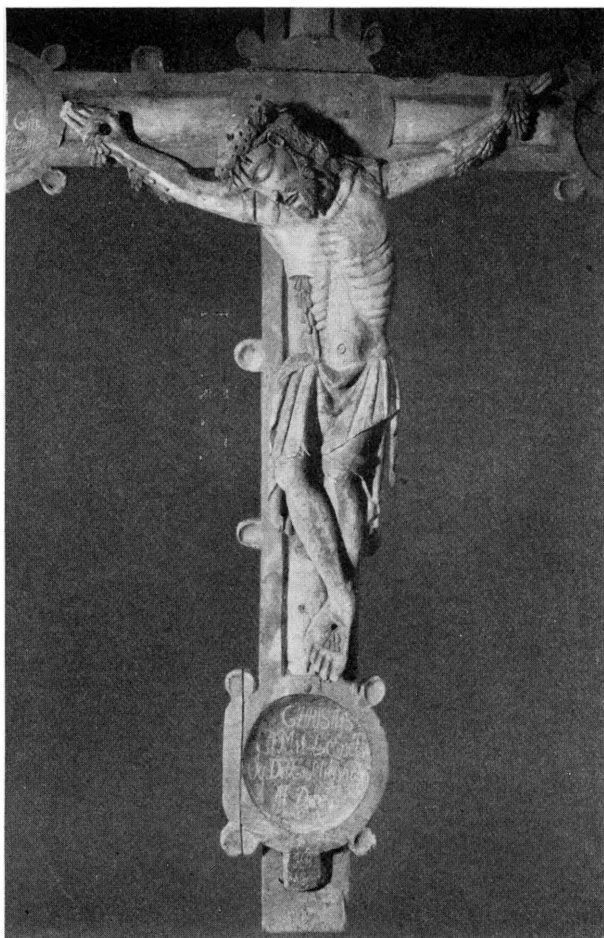
Pulpitur i Kirkens Vestende, fra Begyndelsen af 1800'erne, med simple Fyldinger; nu stærkt ændret ved Anbringelse af et moderne Orgel.

S. Kathrine Kirke; H'et har den fra Renaissanceversaler kendte Form med en lille Bue paa Tværstregen, men da denne Form ogsaa, omend sjældent, træffes i Majuskelskriften, er der næppe Grund til at antage Bogstaverne for senere indhuggede. Paa Siden har Kummen et lille, halvrundt Felt med et Planrelief af en Løve.

Fad, glat, af Messing, antagelig fra 1800'erne.

†*Korgitter*. 1858 tilstodes det Kirketiendejeren at borttage Sprinkelværket mellem Kor og Skib (Kaldsbog).

Korbuekrucifiks (Fig. 7) fra o. 1350—1400; Figuren, 105 cm høj, svarer til Sjørrind (S. 388). Korstræet er vel-

E. M. 1938

Fig. 7. Vang. Korbuekrucifiks (S. 424).

†*Pulpitur* (Herskabsstol) paa Skibets Nordside blev nedtaget i 1870'erne (Uldall); Adgangen dertil var gennem en †Tilbygning Øst for Vaabenhuset (sml. S. 421).

Pengeblok fra 1700'erne, med enkelt Jernbeslag; nedre Del skraafaset. Paa Loftet.

Lysekroner. 1) O. 1784, oprindelig skænket til †Torup Kirke. Lille, med seks Lysearme; paa Hængekuglen graveret Kursiv: »Givet til Guds Ære Tvorup Kiærches Prydelse af Anders Tøfting og Hustrue Kierstine Marie Willemose fra Wester Diernes i Aaret 1784 til Jule Høyetid«. Ophængt i Skibets Vestende.

2) O. 1785. Med otte spinkle, tvejede Lysearme og nu kun syv Prydarme; Topfiguren er en luthspillende Kvinde; paa Hængekuglen graverede Kursiv-Versaler: »Bekostet af Sr Adrian Brøndlund, Provst over Hundborg Herred

og Sogne Præst for Wang og Thorup Meenighed og sin Hustrue Provstinde Ide Sophie Søltoft 1785«. Ophængt i Skibets Østende.

Ligbaare, fra 1700'erne, enkel. Paa Loftet.

Klokke, omstøbt 1919.

Den tidligere †*Klokke* bar en Indskrift med Versaler: »Da pacem Domine in debus(!) nostris anno Christi 1597« (»Giv Fred, Herre, i vore Dage. I Kristi Aar 1597«). Paa Legemet var der to Bomærkeskjolde med Initialerne S N og P W.

GRAVMINDER

Epitafier. 1) 1727. Hans Nielsen Bang. Firkantet Trætavle med Bladramme med usymmetrisk Rankeværk, flankeret af langstrakte, spinkle »Hermer« med hjelmmede Hoveder; foroven og forneden deles det glatte Frise- og Postamentfelt af firkantede Fremspring; Top- og Hængestykke er udsavede. I Indskriftfeltet gul Fraktur og Kursiv paa sort: »Anno 1727, d. 18. Decbr^r hafver Hans Nielsøn Bang, barnfødt i Medelfart 1682 d. 9. May, kaldet Præst til Wang og Tuorup 1709 d. 18. Oct^r, ordineret derefter d. 18. Decbr^r, bortkaldet herfra 17<54 d. 2. Martii>, med sin Hustru Mette Madsdatter Rostoch, barnfødt i Odense 1683 d. 18. Martii, copulerede 1710 d. 26. Junii, welsignede med 7 Sønner og 3 Døttre i deres Ægteskab, hensovet 17<37 d. 18. Augusti> ladet denne liden Tafle opsætte ...«. I Frisefeltet Josv. 24, 15, i Postamentfeltet Philip. 1, 21. Rammeverket nymalet. Paa Skibets Nordvæg.

2) O. 1761. Mads Lauridsen Wang⁷. Trætavle, hvis Opbygning efterligner Altertavlens. I det rundbuede Skriftfelt er velbevaret, gylden Fraktur iblandet Skriveskrift, paa sort Bund, over »den meget fornemme og for Erfahrenheit i Chirurgen vidt berømte Mand« Mads Lauridsen Wang, født 20. Juli 1674 i Wang, gift 28. Sept. 1704, død 7. Maj 1761 i sin Alders 87. Aar, og Hustru Martha Jørgensdaater Honis »født paa Honis i Norge Land« 3. Juli 1670, død 29. Okt. 1737 i sin Alders 67. Aar; deres 33 Aars Ægteskab var velsignet med seks Pigebørn. Rosende Vers og i Postamentfeltet 1. Mos. 32, 30. Rammeverket er nystafferet med Undtagelse af to svævende Engle paa Topstykket. Paa Skibets Nordvæg.

Begravelsesskjolde af Blik, med Indskrifter fra Midten af 1800'erne, ligger paa Loftet.

†*Epitafier*. 1) 1593. Anne Blichsdatter. Trætavle i enkel Ramme, afsluttet med en Trekantgavl, hvorpaa var fastnaglet to ovale »Blik«plader, med afdødes fædrene og mødrene Vaaben og herover en mindre med en Blomst; forneden forgyldt Fraktur: »Anno 1593 then 5. Iulii døde Erlig oc Velbyrdig Fru Fru Anne Blicks Datter til Nyesstrop oc liger her begraaffuit«. Tavlen var ifølge

Søren Abildgaards Optegnelser 1767 »løs hensat paa en Pille ved Sakristiet op ved Alteret«⁸.

2) Jens Christensøn og hans Hustru, »oprettet 1650 — udi Choret«⁹.

†*Gravplade* 1626, af Træ, o. 100 × 30 cm. Randskrift paa Latin med Versaler over Christiørn Jensen, død 15. Oktober 1626; i Midtfeltet Jesusmonogram. Stykket fandtes ved en Omlægning af Korgulvet 1856, foran Indgangen til Sakristiet (Kaldsbog).

Gravkælder. Under Korets sydlige Side er en muret Begravelse, med Glug i Sydmuren og muret Trappe straks Øst for Triumfbuen. Uen dækkes af en Tøndehvælving, der i Nord og Syd løber omtrent helt til Gulvet, og vistnok er opført o. 1600; paa Hvælvets Underside samt paa Begravelsens Østvæg er Malerier fra sidste Fjerdedel af 1700'erne, væsentlig udført med rødbrunt, lidt grønt og gult og med sort eller graa Konturering. Mod Nord to Pilastre, hvis Kapitæl er et Dødningehoved med krydslagte Knogler, herimellem tre Figurer: nøgen Mand med Dommedagsbasun, Menneske, der sidder paa et Dødningehoved og blæser Sæbebobler, Mand i lang Frakke med Bandoler og Sabel, paa Hovedet Piskeparyk. Over disse Figurer, der ser henholdsvis mod Vest, Syd og Øst, læses med Skriveskrift:

»I hvor vi os i Verden vende
Er Døden dog vor sidste Ende«.

Paa Hvælvets Sydside Bøn om, at de tørre Ben maa være urørte, indtil de skal staa op af Graven i »Engle Schich«. Paa Østvæggen Fugl Fønix i Flamme og: »Perit, ut vivat« (»den dør, for at den kan leve«). I Gravrummet fandtes 1924 tre store og to smaa Kister, der sikkert har indeholdt Ligene af Provst Adrian Brøndlund (død 1792) og hans Familie. De er nu nedsat i Kirkegaarden.

Nordligst under Koret skal være en anden tilkastet *Begravelse*, hvortil der ikke mere er Adgang (K. Uldall).

Runesten, Sjørindstenen, Danmarks mindste Runesten fra Vikingetiden, fundet ved Sjørind Kirkegaard, er opstillet i Vaabenhuset¹⁰. Stenen er rejst af Aase efter hendes Ægtefælle Aamunde, der var Hirdmand hos Finulv.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1686—1719, div. Aar (LA. Viborg). — Kaldsbog 1858 ff. (ved Embedet).

— Præsteindberetning 1809 (NM). — Museumsindberetninger af R. H. Kruse 1853 (se under Torup), C. Engelhardt 1880, Kai Uldall 1924 (Kalkmalerier, Gravkælder), V. Hermansen og C. A. Jensen 1936. Revideret af G. A. J. og E. M. 1938.

Chr. Heilskov: Personalhistoriske Indskrifter fra Hundborg Herred, i AarbThisted. 1925. S. 10—12.

Thura: Aalborg Stift S. 484. S. Abildgaard: Notebog XIII. 1767. Bl. 29. F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker III. 1885. S. 326—29.

¹ Fortegnelser over Danmarks Kirker o. 1630 og 1666 (RA). ² Matriklen 1664 med Tilføjelser (RA). ³ Danske Atlas V, 453. ⁴ Ekstrakt af bortsolgte Kirkers Kapitaler m. m. for 1719 (RA). ⁵ Indberetning af R. H. Kruse 1853, henlagt ved Torup Kirke (NM). ⁶ Ombygningen maa være foretaget efter Engelhardts Besøg 1880; 1885 omtaler Uldall den som sket for faa Aar siden. ⁷ K. Carøe: Folkekirurgi i Thy, i SamlJyHT. 4. R. II, 1 ff. ⁸ Abildgaard Bl. 29r. ⁹ Thura S. 484. ¹⁰ Lis Jacobsen og E. Moltke: Danmarks runeindskrifter Nr. 155.

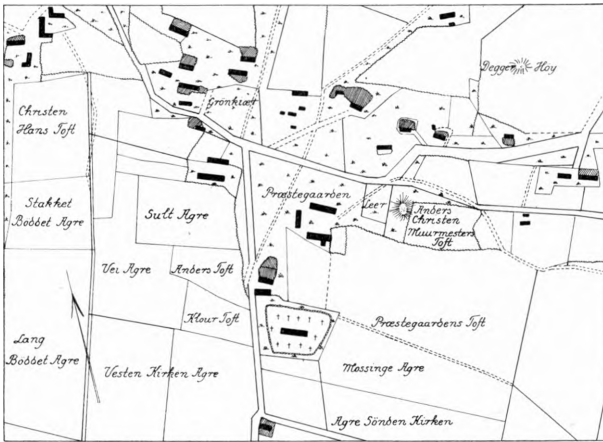

Fig. 8. Vang 1794.